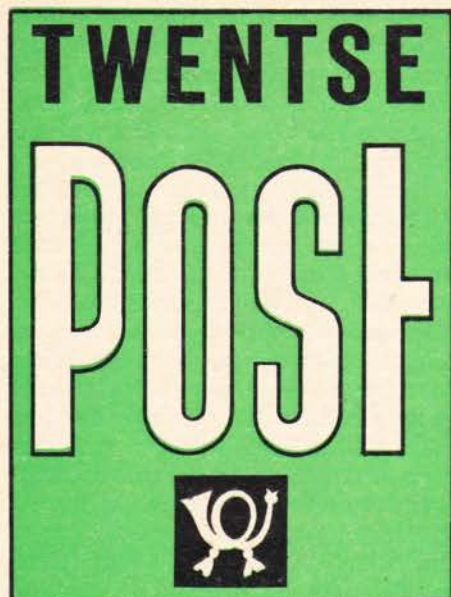

D. J. WISSINK:

Familiekarakter van het merendeel der Twentse textiel-ondernemingen verdwijnt

SAMENVOEGING VAN 7 TEXTIEL-BEDRIJVEN

De meeste Twentse textiel-ondernemingen kunnen binnen eigen kring geen voldoende sterke concurrentiepositie meer verkrijgen. Door gezamenlijk naar buiten te treden, een stukje van de eigen autoriteit prijs te geven, hetgeen in het menselijk vlak betekent: je zelf over een drempel brengen, zijn niet alleen de financieel geïnteresseerden gediend, maar allen, die in onze bedrijven werkzaam zijn. Immers: sterk staan op de Euromarkt betekent grotere bestaanszekerheid voor ieder van ons, aldus de heer D. J. Wissink, directeur van de Kon. Nederlandse Katoen Spinnerij te Hengelo tegenover de Twentse Post.

Vrijwel allemaal familie NV's

Zeven grote textiel-bedrijven, waarvan er zes in Twente zijn gevestigd en een in Tilburg, hebben omstreeks het midden van dit jaar volledige overeenstemming bereikt over een onderlinge samenwerking. Geconcentreerd in een houdster-maatschappij, die de naam Koninklijke Nederlandse Textiel Unie NV zal dragen, wil men gezamenlijk de verwachte zware concurrentie op de Euromarkt het hoofd bieden. Er zijn bedrijven bij, die meer dan honderd jaar hebben bestaan terwijl het bedrijf van de fabrikantenfamilie Jordaan te Haaksbergen bijna tweehonderd jaar bestaat.

„Afstappen van het idee baas te zijn in eigen huis terwille van een groter goed, vergt een heel belangrijke beslissing, die pas kan worden genomen als men die innerlijk heeft verwerkt”, verklaarde ons de heer Wissink, welke lid is van de raad van bestuur van het nieuwe concern. „Het merkwaardige is, dat een ander je niet over die drempel heen kan brengen. Het is een stap, die elk van de betrokkenen afzonderlijk en uit vrije beweging heeft moeten zetten; een stap van mensen met een sterk karakter.”

De heer D. J. Wissink, directeur van de Kon. Ned. Katoenspinnerij te Hengelo en lid van de Raad van Beheer der Kon. Ned. Textiel Unie NV, werd in 1906 te Arnhem geboren doch is reeds sinds 1929 in Twente woonachtig. Tot zijn taak behoort de behandeling van bedrijfs-economische en financiële vraagstukken.

(Voor een nadere toelichting met betrekking tot de achtergronden en het doel van deze nieuwe concernvorming zie volgende pagina.)

TWENTELAND

MAANDBLAD VOOR TWENTE

HET LANDSCHAP – DE STRUCTUUR
DE NATUUR – DE MENSEN – HET
LEVEN – DE CULTUUR – DE VOLKSTAA
– DE GESCHIEDENIS – DE GE
BRUIKEN – DE STREEKBELANGEN
DE ALGEMENE ONTWIKKELING

Wrnd. Hfd. Red. J. W. M. Gigengack

NR. 9 SEPT. 1962 1^E JRG.

Inhoud van dit nummer

- Nieuw textiel-concern
op Europese markt: pag. 1, 2
- Reünie Vriezenveense
[„Rusluie”: pag. 3
- Het Twentse Haagje: pag. 5
- De tweetalige mens (II) pag. 7
- Bijdrage in de mooder-
[spraak: pag. 9
- Uit de historie van
Noorddeurningen (II): pag. 11
- „Crisjan” pag. 13

Redactie en Administr. TWENTSE POST
Beekstr. 5¹ Hengelo (O.) Tel. 7987
Bank: De Twentsche Bank N.V. Hengelo
Postrekening: 820018 t.n.v. Twentse Post
Abonnements-prijs f 3.60 per jaargang
Losse nummers 35 cent per exemplaar
Advertentie-tarieven op aanvraag. Gehele of gedeeltelijke
overname van artikelen enz. zonder toestemming van de Uit-
geefster verboden. Alle publicaties blijven eigendom v.d. Uitg.

De ontwikkeling van de textielindustrie nam in 100 jaar tijd een enorme vlucht. FOTO BOVEN: een 16de eeuwse handweefgetouw, bediend door een 20 eeuwse wever. Met de ene hand trekt hij de inslagspoel van links naar rechts, met korte handige rukjes, met de andere drukt hij de draad aan. In vijf uur tijd produceerde men één hele meter bombazijn, 'n halffinnen-halfkatoenen stof. De bombazijn-industrie werd op het eind van de 16de eeuw door Vlaamse ondernemers in ons land geïntroduceerd. In de 18de eeuw kwam de bombazijnweverij tot grote bloei. Zij werd uitgevoerd als huisnijverheid door een groot aantal boerenwevers die de grondstoffen van de „fabriqueurs” kregen. Enschede was het centrum van deze industrie.

SAMENVOEGING VAN 7 TEXTIEL-BEDRIJVEN

VERVOLG VAN VORIGE PAGINA

Groei naar concern-vorming

Informerend naar de vroegste achtergronden van de recente concentratie van een groot aantal Twentse textielondernemingen, deelde de heer Wissink ons mee, dat er tussen de K.N.K.S. (Kon. Ned. Katoen Spinnerij) te Hengelo en de T.K.T. (Tilburgse Katoen spinnerij Tilburg; het enige bedrijf buiten Twente, dat in het nieuwe concern werd opgenomen) reeds sedert 1946 nauwe banden waren die geleid hebben tot een personele unie van de directie in 1949, waarbij de Twentse directie ook de directie van het Tilburgse bedrijf werd. Omstreeks die zelfde tijd zocht spinnerij Oosterveld te Enschede contact met de K.N.K.S. om de vraag te bespreken, of men de technisch-wetenschappelijke research zou kunnen combineren en

uitbreiden. Uit dit contact groeide de Stichting Onderlinge Research, welke onder leiding staat van de Delftse ingenieur F. H. Germans en waarbij zich na verloop van tijd ook andere bedrijven aansloten. Spoedig daarop rees de vraag, of deze samenwerking beperkt moest blijven tot een technisch-wetenschappelijk niveau. Na het wegvallen van onze voornaamste, vroegere overzeese markt (Indonesië), zocht de katoenindustrie naar een betere risicospreiding en richtte haar uitvoerplannen op een groot aantal exportmarkten. Diverse plannen op regerings-niveau (in het midden der jaren vijftig) om grotere marktblokken te formeren, maakte een tweede heroriëntatie van de katoenindustrie noodzakelijk. Concentratie op productie-technisch, organisatorisch en commercieel terrein zou de concurrentiepositie slechts ten goede kunnen komen.

Oprichting

Kon. Ned. Textiel Unie N.V.

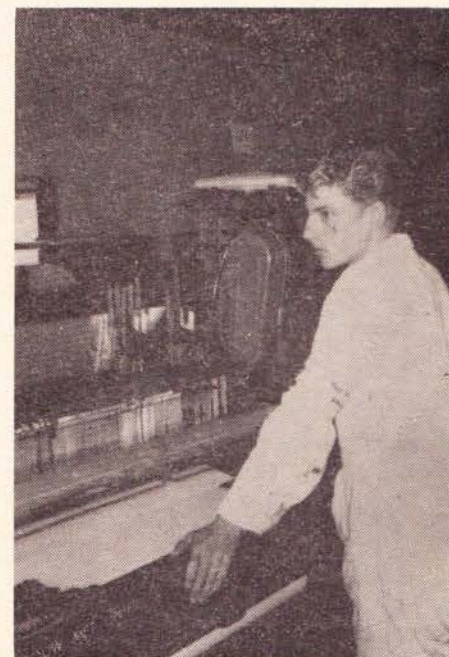
Wij zagen in, aldus nog steeds de heer Wissink, dat het in de toekomst meer dan ooit nodig zou zijn in technische en bedrijfs-economische zin stappen te ondernemen, die tot een verlaging van de kostprijs van onze producten zou moeten leiden. Er werd een inventaris opgemaakt van hetgeen we produceren, waarbij wij ons afvroegen, welke producten in onze bedrijven in zo betrekkelijk kleine hoeveelheden werden gemaakt, dat daardoor niet de zo laag mogelijke kostprijs werd bereikt. Door een besluit, dergelijke producten in het vervolg in één bedrijf te maken, wordt de hoeveelheid product per fabriek veel groter en de mogelijkheid tot rationele productie tevens. Weliswaar wordt men meer afhankelijk van de al of niet grote vraag naar een product naarmate men een productie-programma van een bedrijf verkleint (marktvernuwing), door samen te werken met bedrijven, die weer een reeks andere artikelen maken, zijn daaraan minder risico's verbonden. Uit de gekozen vorm van concentratie volgt de noodzaak van ieder van de belanghebbende tot samenwerking met de andere ter verkrijging van het grootst mogelijke nut. Door de gekozen constructie wordt automatisch het belang van de totaliteit gediend. Deze totaliteit

wordt uitgemaakt door de 7 bedrijven die zich verenigd hebben in de onlangs opgerichte houdstermaatschappij Kon. Ned. Textiel Unie N.V. Alle aandeelhouders van de betreffende 7 bedrijven die besloten tot samenwerking hebben dan ook hun aandelen bij deze houdstermaatschappij ingeleverd waartegenover de aandeelhouders aandelen in de Kon. Ned. Textiel Unie N.V. zullen ontvangen.

Op onze vraag, of voor andere bedrijven, die zich voor deelname lenen, de mogelijkheid tot aansluiting is opengelaten, antwoordde de heer Wissink, dat een bedrijf of een groep van bedrijven op verschillende wijze goed geleid kan worden. Bijeen zijn gebleven degenen, die het over de gekozen richting eens zijn. Aansluiting van andere bedrijven in de toekomst is derhalve niet bij voorbaat uitgesloten.

Voordat over fusie werd gesproken, zo besloot de heer Wissink dit onderhoud met de Twentse Post, had de textielindustrie de heroriëntering i.v.m. het wegvallen van de vroegere overzeese markt al met succes volbracht. Werd voor de oorlog 70 proc. van de productie naar Indonesië uitgevoerd, thans gaat een ♦

FOTO ONDER: het handweven, waarin voor honderd jaar terug nog talloze „eenmansbedrijfjes” een bestaan vonden, werd geheel verdrongen door het machinale weefgetouw. Een leerling van de Twentse Textielschool te Enschede toont hier de werking van een modern weefgetouw met unifil: (beide foto's op deze pagina werden vorige maand genomen op de tentoonstelling 3x A). Niet in éénmansbedrijfjes maar in grote textielondernemingen zullen deze aanstaande wevers straks hun beroep uitoefenen. Ondernemingen, die zich - ook om de toekomst van de jonge wever - hecht aan aansluiten teneinde de verworven positie te behouden en te versterken.

gelijk percentage naar de andere landen van het Europese continent, waar een veel hogere levensstandaard bereikt is en derhalve ook hogere eisen aan het product worden gesteld. In de periode 1950 tot 1960 is het aandeel van de Nederlandse textiel-industrie in de internationale handel zowel in absolute als relatieve zin zelfs gestegen. Nederland was een van de weinige landen, waar de export relatief sterker steeg dan de groei van de internationale handel. Het wegvallen van de onderlinge invoerrechten in de landen van de EEG proberen wij thans op te vangen door de zojuist geschetste samenwerking en productie-specialisatie.

Nadere gegevens: De Nederlandse Textiel Unie N.V. is gevestigd te Enschede, telt 6300 werknemers en beschikt over ruim 25 procent van de totale hoeveelheid katoenspinnen in ons land. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt f 50 miljoen. De samenwerkende bedrijven zijn:

de N.V. Katoenspinnerij Bamshoeve te Enschede

de Kon. Ned. Katoenspinnerij N.V. te Hengelo

de N.V. Kon. Oldenzaalse Stoomweverij v/h J. H. Molkenboer Jr.

de Kon. Textielfabrieken Jordaan-Ter Weeme te Haaksbergen.

J. F. Scholten en Zonen N.V. te Enschede

de N.V. Spinnerij Oosterveld te Enschede

de N.V. Tilburgse Katoenspinnerij. De raad van bestuur wordt gevormd door de heren A. J. Blydenstein (voorz.), H. W. Jordaan, Joh. A. Ledeboer, A. Molkenboer, J. F. Scholten en D. J. Wissink, met welke laatste wij het interview op pag. 1 en 2 van dit nummer hadden.

Naast deze raad van bestuur treedt een raad van bijstand op bestaande uit de heren H. Blenken Blijdenstein, W. J. Blijdenstein, D. Jordaan JGHzn, H. J. Ledeboer, J. H. Molkenboer, A. de Monchy, J. J. de Monchy, J. Scholten, J. Scholten Jzn, A. H. ter Weeme, P. A. ter Weeme en E. J. H. Wilmlink.

Het bestuur werkt onder toezicht van een raad van commissarissen als hoedanig voor de eerste maal zullen optreden mr. M. Sanders president, prof. dr. P. P. van Berkum, plv. president, H. G. Blijdenstein, H. B. N. Ledeboer, W. H. de Monchy, mr. M. Tieleman en A. P. Zwager.

50 afstammelingen van Vriezenveense „Rusluie” in het oude dorp bijeen

DANK AAN ORGANISATOR J. HOSMAR VOOR HEERLIJKE GEBEURTENIS

De „Rusluie”, die 22 aug. j.l. uit Nederland maar ook van ver daarbuiten naar Vriezenveen waren gekomen om te vertoeven in het oude dorp van hun voorvaders, oude herinneringen op te halen en kennis te maken met al die anderen of om een oude kennismaking te hernieuwen, waren de organisator van deze reünie, de heer J. Hosmar, secretaris van de vereniging Oud-Vriezenveen, bijzonder dankbaar. Een der reünisten, Mevr N. Tellegen-Engberts uit Voorburg, onthulde tijdens de bijeenkomst, dat de heer en mevr. Hosmar op deze dag 15 jaar getrouwd waren. Ter gelegenheid hiervan bood zij mevr. Hosmar een fraaie speld aan met een ingelegd Russisch muntje van 15 kopeken. De 73 jarige heer D. G. Harmsen uit Almen, die als oud-Vriezenveener nog in Rusland (St. Petersburg) heeft gewoond en gewerkt, schonk de heer Hosmar een boekenbon. Ten huize van de Hosmar's werden enkele fraaie bloemstukken bezorgd, die zowel de goede wensen als de dank vertolkten van de „Rusluie”, welke de reünie in het oude dorp Vriezenveen een „heerlijke gebeurtenis” noemden.

In 1917, het jaar van de Russische revolutie, kwam er een einde aan de uitgebreide handel die Vriezenveners gedurende meer dan een eeuw in St. Petersburg gedreven hebben; de gehele Vriezenveense kolonie keerde hals over kop naar Twente terug. (Zie ook de Twentse Post van april jl, p. 11). Vijftig afstammelingen van deze „Rusluie”, waaronder verschillenden, die de tijd in St. Petersburg nog persoonlijk hebben meegemaakt (enkele tot hun dertigste jaar), zijn op 22 aug. jl. in Vriezenveen, het oude dorp van hun voorvaders, bijeen geweest. In zaal Veneman werden zij begroet door de voorzitter van de vereniging Oud-Vriezenveen, burgemeester H. W. K. Ridder Huyssen van Kattendijke, die een samenvatting gaf van de rijke historie van zijn gemeente. De heer J. Hosmar, secretaris van de vereniging, schetste de voorgeschiedenis van de reünie. Na een Twentse koffietafel werd een rondrit gemaakt door oud en nieuw Vriezenveen. Vanzelfsprekend werd ook een bezoek gebracht aan de Russische afdeling van de Vriezenveense Oudheidkamer. In zaal Veneman vertoonde de heer Harmsen uit Almen naderhand dia's. Dat de reünie (ondanks de korte voorbereidingstijd) geslaagd mag heten, is voor een belangrijk deel te danken aan de activiteit van de heer J. Hosmar. Geboren te Wierden (30 okt. 1920) kwam de heer Hosmar in aug. 1946 naar Vriezenveen i. v. m. zijn nieuwe functie aan de secretarie aldaar. Drie jaar later (in 1949) werd door burgemeester en ingezetenen de vereniging Oud Vriezenveen opgericht, waarvan de heer Hosmar, die als chef van de afdeling Interne Zaken ter Gemeentesecretarie ook met het archief te maken heeft, secretaris werd. Een gelukkige samenloop gezien de grote activiteit die Hosmar voor de oudheidkamer en tenslotte voor de gehele Vriezenveense gemeenschap heeft ontplooid. Ook voor Vriezenveen, waar de nieuwe tijd met zijn typische ondergraving van het gemeenschapsleven eveneens (als overal elders) is doorgedrongen, is het goed dat er mensen zijn als Hosmar, die de gemeenschap haar contacten over en weer doen behouden.

UW HORLOGER HEET...

Ruud Knoef

Grotestr. 239 - Borne
(naast de Huishoudschool)

Hengelo Werk.
Woon- en
Winkelstad

Empo-Humber-Vestingrijwielen
Rijwielhandel en Reparatieinrichting

v. Merkstein

Tuindorpstr. 18-20, HENGELO

HOLLANDIA ondergoed
kousen, sokken, tricôtages

H. J. BENNINK

Manufacturenhandel Industriestraat 88

Gereedschappen, IJzerwaren, Huish. art.

BLOEMENMAGAZIJN

K. Hunia & Zn.

Tuindorpstraat 38 — Brinkstraat 1a

Speciale bakkerij

TH. J. TE KAATH

Heerlijke Koek, Banket en Gebak

- ▲ Krabbenbosplein 12
- ▲ Oude Postweg 8
- ▲ Schumannstr 18

Weemenstraat en Kotmansweg - Hengelo

BOERENLEENBANK
Hengelo (O.)

verzorgt alle bankzaken

Parallelweg L.S. Telefoon 7366

N.V.

out-
bewerking
ENGELO

Interieurspecialisten

Chopinstraat 11 — Tel. 3798
Econ. Dir. J. M. Prinsen
Chopinstraat 12 — Tel. 3798

PORTJE

Deldenerstraat 8
Hengelo (O.)

W.W.W.

Pas-Tunette Corsetten en BH's

FOTO - FILM

Tuindorpstraat 28 - Telefoon 4394

PRINS - HENGELO

H. J. Krakers

AANNEMERSBEDRIJF

Tel. **Hengelo** 2964

Nieuwbouw, Onderhoud- en Betonwerken

voor
DANSLES
Drienerstraat 37

N. V. Garage DESTER

Off. Gen. Motors Dealer

Vauxhall Bedford Pontiac

Modern doorsmeerstation

Enschedeestraat 130-140, Hengelo

DAMES-, HEREN-,
KINDER-PYAMA'S
EN -ONDERGOED,
SCHORTEN, ENZ.
Altijd goedkoop

Bonneterie SPECIAAL-
ZAAK:

Blouses - Rokken - Vesten

Molenstr. 5, Tel. 7382, Hengelo

VERSTEEG's veearve

veur hoese en eearve

Molenstraat 20

Hengelo (O.) — Tel. 2207

Automobilbedrijf

ERNÉ

Deldenstr. 42
Tel. 2120

vanaf:
f 3799

FIAT
500

• MEUBELN

• TAPIJEN

• BEDDEN

Van Dijk

voor de moderne
woninginrichting!
MARKTSTR. 15

HET HUIS VOOR EXCLUSIEVE DAMESKLEIDING

de vraoge, dee nich meulik bleek

In ne klasse har de meister
Ne hele meulike vraoge 'daon.
„Wat lust alle keender geerne?”
't Antwoord mos op 'n breekken staon.
Alle breekkes wadden zo binnen.
Wee'j wat doo de meister las?
Met grote letters stun te lêzen
dat dat lekkere „Yoghurt” was.

MELKINRICHTING

YOGHURT: fris, voedzaam, gezond.

Gecombineerd met vruchten as „toe-tje” nich te evenaren. YOGHURT wodt ow in hoese brach deur ow melkventer.

In staatkundig opzicht deelde Goor de eerste plaats in Twente afwisselend met Oldenzaal. Om die reden noemt men Goor ook wel:

HET TWENTSE HAAGJE

GRAVENSTADJE

Goor, het gravenstadje, dankt zijn ontstaan aan het kasteel van de graaf van Goor. Karel de Grote (768-814) verdeelde zijn uitgestrekte rijk in gouwen. Zo zou ook Twente een gouw geweest zijn met als hoofdplaats Goor; een historische bron voor deze bewering is ons overigens niet bekend.

In een oorkonde van Bisschop Bernulf (1027-1054) uit de eerste helft van de 11de eeuw wordt Goor met name genoemd en in een oorkonde van 1145 is sprake van het graafschap Goor. Toen het kasteel Stoevelaar bij Goor werd afgebroken, vond men een steen waarop vermeld stond dat het huis in 1202 vernieuwd was. Wanneer was dan wel het oorspronkelijke huis gebouwd? Omstreeks 1250 werd het kasteel een bisschoppelijke bezitting. In 1261 door de Geldersen verwoest, is het kasteel later weer opgebouwd door Bisschop Gwy. De machtige Gelderse edelman Gysbrecht van Bronkhorst liet er in 1348 opnieuw de rode haan kraaien, maar het werd wederom opgebouwd: we lezen, dat de heer van Twickel e.a. edelen in 1368 de Utrechtse bisschop Jan van Vernenburg in zijn kasteel te Goor gevangen namen.

Stadje Goor kreeg zijn 8000e inwoner

Zoals reeds in ons vorige nummer werd gemeld, kreeg het stadje Goor de 19de juli j.l. zijn 8000e inwoner. Goor's 5000ste inwoner werd op 27 jan. 1947 geboren. De 6000ste werd zes jaar later, in 1953 begroet. Op 13 juni 1957 volgde de 7000ste. Werd de vorige mijlpaal spoediger bereikt, toch houdt de geboorte van Goor's 8000e een snelle groei van het stadje in. Procentueel is Goor, uit welks historie in bijgaande schets verschillende facetten summier werden behandeld, de sterkst groeiende gemeente in Overijssel.

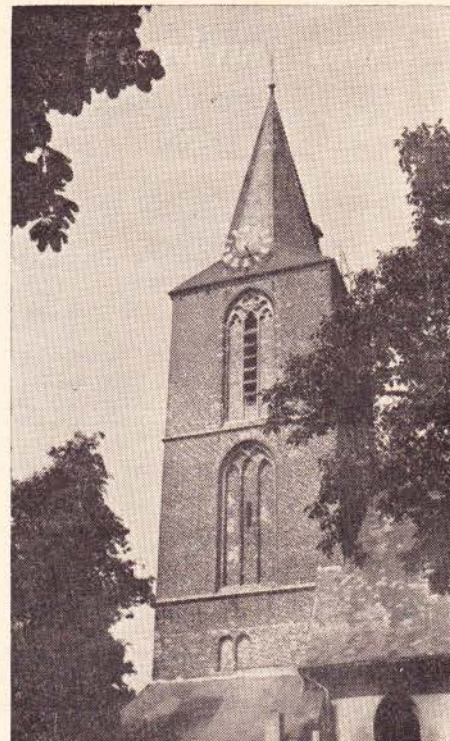
De Stoevelaar is lange tijd het bezit geweest van het machtige geslacht der Van Coeverdens, dat zich tijdens de Hervorming in een katholieke en protestantse tak splitste. Onder de katholieke Van Coeverdens treffen we later priesters aan. Van de protestantse tak leven in Twente nazaten, die met handenarbeid hun brood verdienen, maar nog altijd de titel van jonkheer voeren.

OORLOGSGEWELD

Ofschoon Goor reeds in 1263 stadsrechten bezat, was het geen sterke groeikracht beschoren, wat het overigens gemeen had met andere steden en dorpen in Twente. In de 15e en 16e eeuw had Goor ontzaglijk te lijden onder oorlogsgeweld. In 1498 trok de heer van Wisch er zegevierend binnen. In 1514 werd het stadje door de Drentenaren onder leiding van Roelof, drost van Koevorden, overrompeld en geplunderd. Ook de Gelderse hertog hield er meer dan eens zijn strooptochten. Toen Roelof van Münster in 1513 Karel van Gelre uit Goor verdreef, liet de Bisschop Goor ontmantelen. Eerst in 1528, toen een einde kwam aan de Nederlandse Kerkelijke Staat en Karel V de wereldlijke macht overnam, keerde de rust tijdelijk terug: in 1530 ontstaat de stroming der wederdopers, die een nieuwe periode van onrust inluidt, gevolgd door de 80-jarige oorlog.

VEEMGERICHT

Bisschop Frederik van Blankenheim, door Thomas à Kempis en Johannes Busch genoemd: „een zuil der priesterschap, een ster onder de klerken, een vader der religieusen, een vriend aller devoten, een verdediger der wezen, een beschermer der rechtvaardigen”,

Verjongd rijst de toren van de hervormde kerk te Goor boven het geboomte uit. Na grondig gerestaureerd te zijn (in september van het vorig jaar kwam hij uit de steigers) vormt de toren weer een sierraad in het centrum van het openbare leven.

richtte kort voor zijn dood in 1423 te Goor een vrijstoel (veemgericht) op ter beteugeling van de misdaad. Het veemgericht te Goor bestond uit een vrijgraaf en 17 veemschepenen. Van de werkzaamheden dezer rechtbank maakt de geschiedenis geen melding. Ook in Neustadt, in het zuiden van Westfalen bevond zich een veemgericht, waarvan bekend is, dat het in 1462 Ootmarsum's gehele mannelijke bevolking dagvaardde.

„HET TWENTSE HAAGJE”

In staatkundig opzicht deelde Goor de eerste plaats in Twente afwisselend met Oldenzaal. O.a. het feit dat van de zes bisschoppelijke hoven in Twente, welke de domeingoederen verenigden, zich er ook een in Goor bevond, en het stadje daarnaast een grafelijk kasteel en een vrijstoel had, zodat het door de jaren heen onder zijn inwoners vele bestuurders en ambtenaren telde - in de streek-geschiedenis is ook sprake van een Drost van Goor - bezorgde het oude stadje aan de Regge in latere jaren de welluidende naam „het Twentse Haagje”. Kerkelijk was Oldenzaal de voornaamste plaats in Twente.

Motel Gleunige Tuffeln - JAN KOLSTE - Enschedesestraat 205, Hengelo (O.)Coöp. Boerenleenbank
DELLENAlle Bankzaken
SPOORSTRAAT 9 - TEL. 05407-437

Boerenboend in Boorn

Vanof 1896

De boeren van Hettum, Hassel, Zeendern
[en Boorn
Bint a 60 jaor naor 'n Boend hen egaon.
Ook dee van Buur'n, Gammelke en Aozel
Tot an de wiedlôchtigsten oet Saosel.
Waarum z'oot Boorn 't voor én 'n kuunst-
[mest haalt?
Umdat eer 'n BOEND zo goed bevaalt!!

Spaar bij de

BOERENLEENBANK
Haaksbergen

Kassier

H. H. Rouwenhorst

Wiej helpt met an de
bleui en veuroetgang
van **MAARKEL**
met wiede umgeffing

- Coöp. Boerenleenbank en
- Coöp. Landbouwvereniging

Makelaarskantoor

ROTTINK N.V.

Deldenerstraat 36-38, Telefoon 3041, Hengelo (O.)
VASTE GOEDEREN ♦ ASSURANTIËN ♦ HYPOTHEKEN

Spaar mee bij de BoerenleenbankBoerenleenbank
Oldenzaal

de spaarbank voor iedereen
3-3³/₄ procent over al Uw
SPAARTEGOED
Telefoon 2580 — Giro 892439

Boerenleenbank

ROSSUM

verzorgt
alle
bankzaken

Telefoon: 05411/210

BOERENLEENBANK

Weerselo

Verzorgt al uw bankzaken. Hoogste spaarrente.

BOERENLEENBANK

Lattrop

Sparbank — Alle Bankzaken

BOERENLEENBANK
DEURNINGEN

- Direkt opvraagbaar spaargeld
- Deposito spaargeld

SPAREN | Boerenleenbank

BIJ | te
DE | **Ootmarsum**

BOERENLEENBANK

SaasveldHoogste spaarrente. Voordelige 'voorschot- en
credietleningen. Verzorgt al Uw Bankzaken.

BOERENLEENBANK

De Lutte - Overdinkel
VERZORGT ALLE BANKZAKEN
Tel. 05415-259 Tel. 05423-685

Boerenleenbank

Denekamp

de spaarbank
voor het platteland

't Allerrijnste product

COÖP. ZUIVELFABRIEK
EN MELKINRICHTING
„BORNE”

Voor Melk, Melkpoeder, Boter en Kaas:

Coöp. Zuivelfabriek
„VOLHARDING”
DENEKAMP

BOERENLEENBANK

WegdamVoor alle bankzaken, Voorschotten,
Credieten en lopend rekeningverkeer.

Coöp. Aan- en Verkoopvereniging
NOTTER-ZUNA en RIJSSEN

Tel. 05480-2268 - Giro 837983
Het adres voor hooi en stroo

BOERENLEENBANK
Bornerbroek

- De SPAARBANK
- verder alle BANKZAKEN

ALMAN is 't hier met ees
vuur goo botter en goo kees
Coöperatieve Zuivelfabriek
Concordia-Bornerbroek

Coöp. Boerenleenbank
„LOSSER”

Hoge rente voor al Uw ingelegde spaar-
gelden. Lage hyp.- en voorschot-rente

Hoogste rente over Uw spaartegoed

Dr. E. Nuytens

„DE TWEETALIGE MENS”

SLOT

Werd in het tweede hoofdstuk - zoals wij een vorige keer schreven (Twentse Post van juli j.l.) - de geschiedenis verhaald van de Bornse samenleving, een geschiedenis van gemiste kansen, en uitkomend op een huidige sociale geleding van vijf bevolkingsgroepen, in de volgende hoofdstukken onderzoekt de auteur, op welke wijze het denken en handelen van die verschillende bevolkingsgroepen in taal manifest werden.

Het eerst valt op, hoe in tegenstelling tot vroegere monografieën over Twents dialect - het boek van Bezoen over het Enschedeë, dat van Ribbert over de taal van Tilligte - het onderhavige werk over het dialect van Borne geen volledige inventarisatie wil zijn van klankleer, woordleer of syntaxis, maar meer de diepte dan de breedte zoekend, een indringende beschouwing werd over een betrekkelijk gering aantal taalverschijnselen. Die taalverschijnselen zijn illustratief voor de taalcrisis waarin zich de tweetalige mens bevindt. Want, zoals verwacht completeert Nuytens zijn taalkundige beschouwingen met psychosociologische, als de zuivere linguïstiek hem het antwoord schuldig blijft. In hoofdstuk III worden de Partikels behandeld. Het zijn juist de zgn. primaire bijwoorden - waar meer de verwijfs- dan de noemfunctie op de voorgrond treedt - die een uitvoerige bespreking krijgen, al staat het afwijkend gebruik ervan, in tegenstelling tot dat van de voornaamwoorden, „vrij los van de sociale stratificatie”, en tengevolge daarvan o.i. ook van lokale taal-

toestanden. Het is even verleidelijk als onmogelijk om in kort bestek een indruk te geven van de subtiële redeneringen, waarmee Nuytens ons achtereenvolgens voert langs: vandaan; het ambivalente weg (bij de tweetalige: hij gaat weg - waar komt hij weg?); vandan, vót, hen en weg; bijwoorden „die een belangrijke rol vervullen in de vraag naar iemands herkomst”, en alleen verklaarbaar vanuit in oorsprong aanwezig argwaan van eigen t.a.v. vreemd, elders. „Wòör koemp e vandan” informeert naar de herkomst van iemand van buiten de onmiddellijke omgeving (dokter, pastoor, dominee). „Wòör kom ie vót?” betekent: Waar heb je gezeten?, heeft dus ongunstiger gevoelswaarde. De oorspronkelijke nuances tussen vandan, vót en hen, „weerspiegeling van de ruimtelijkheid van een gesloten gemeenschap” zijn aan het verdwijnen, maken plaats voor: vót of weg. Vót, frequenter gebruikt door de lagere sociale groeperingen, en als zodanig ook symbool voor hun lagere status, wordt door andere tweetaligen bewust vermeden, en vervangen door het Ned. weg. Zo ondergaat het adverbiale systeem langzaam maar zeker een vereenvoudigingsproces, een nivelleringsproces, welke kenmerkend is voor tweetaligheid, en dikwijls mede door sociale factoren wordt bepaald. Het schijnt, dat juist woorden met een sterke gevoelswaarde (vandan - vót) van dit slijtageproces het eerst de dupe worden. Vergelijk nog de vroegere rijkdom van: heilig, metwillig, gramsteurig en vergreld met het huidige vrij neutrale kwòód, voor Ned. kwaad. Nuytens schat, dat ongeveer 90 proc. (!) van de bijwoorden

afwijkingen vertoont van het oude systeem. Interessant zijn de bladzijden over heen en hen (men kan ook van de norm afwijken door een frequenter gebruik!), over aait nich - altijd niet, naast Ned. niet altijd; over: meer niet, niet weer, weer en terug, nog wa, los, een zet, mangs, andersom aan(trekken), etc.

De categorie van de Werkwoorden (Hfst. IV), „minder gebonden aan de wereld van de oorspronkelijke dorpsgemeenschap”, vertoont de eigenaardigheid, dat de omschrijving door middel van een hulpw.w. met een infinitief de tweetalige in staat stelt, de voor hem moeilijke werkwoorden uit de cultuurtaal onvervoegd te laten. Zo ontstonden combinaties van gaan (x heen) x inf. (ik gòò hen hen (sic) melken; tweetalig: ik ga dan overdag heen naaien), doen x inf., doen in andere combinaties (no schei oet en dat dóó’j), ook zelfstandig (o.a. in de betekenis van geven, zetten). In zijn algemeenheid, aldus Nuytens, kan men wel stellen dat, wil een werkwoord nog een betekenis hebben, een noemende functie, het bijna altijd verschijnt „in het vormloze gewaad van de infinitief” (p. 171).

Om het voor de hand liggend verband tussen werkwoord en pronominaal gebruik volgen in Hoofdstuk V de Voornaamwoorden, misschien wel het meest interessante gedeelte van het boek, omdat de taalverschijnselen er ten nauwste betrokken zijn bij de sociale stratificatie. Vooral bij de bestudering van de aanspreekvormen doe en i-j, bekruipt de auteur „het gevoel, dat de taalkundige, die zijn vensters gesloten heeft om niet afgeleid te worden door andere takken van

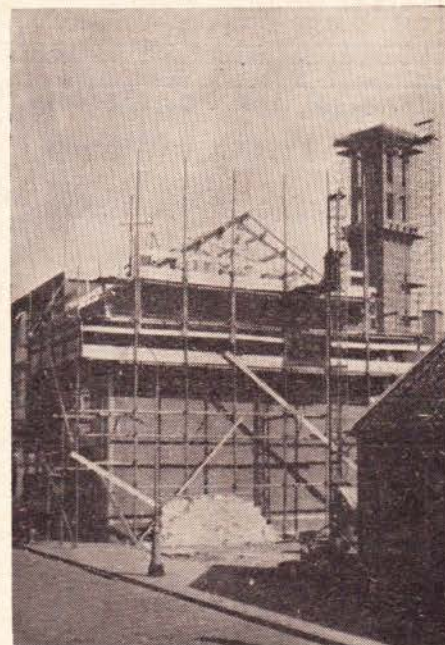
UIT HET HUIS
TWEENTSE POST

Terwijl de besprekingen rond de benoeming van een nieuwe hoofdredacteur gaande zijn - de groeiende TP-lezerskring hopen wij hierover in het octobernummer meer te kunnen meedelen - staat het onderwerp «hoofdreductie» in het huis Twentse Post midden in de actualiteit. Met dit thema zijn immers nauw verbonden de richting, waarin een blad gestuurd wordt, de grote lijn welke wordt gevolgd, de mate van vasthoudendheid respectievelijk progressiviteit, de contacten welke onderhouden en gelegd zullen worden en die uiteraard van invloed zijn op de mening welke naar voren wordt gebracht en de gedachte, die door een blad wordt uitgedragen.

Alhoewel een wisseling in de hoofdredactie na verloop van korte of langere tijd nieuwe geluiden met zich mee kan brengen, ligt het voor de hand, dat vertrouwde klanken, die samenhangen met de basis en

de aard van een tijdschrift, niet mogen verdwijnen. Het feit bijvoorbeeld, dat de lezerskring van de Twentse Post een grote, uitgesproken Twentse vriendenkring vormt, een kring van Twentenaren, wier liefde voor en verbondenheid met de streek centraal staat, zal altijd zijn weerslag hebben op de redactionele inhoud. Daarnaast is het ook duidelijk dat de Twentse Post - als trefpunt van verschillend gearde groeperingen - een vrije tribune moet vormen. Dit wordt gelukkig mogelijk gemaakt, doordat steeds meer de spontaniteit wordt opgebracht om datgene te lezen wat een ander in zijn hoofd heeft. Men toetst zijn mening aan het geschrevene. Men beschouwt dit ontmoeten van elkaar steeds meer als iets vanzelfsprekends. Men kent het recht op een uitgesproken mening en gaat er tegenin wanneer iets niet bevalt in plaats van het abonnement op te zeggen. Dat is ook beter...

(Zie verder op volgende tekstpagina)

Gelijktijdig met de „groei” van „het huis Twentse Post” (in de steigers), dat momenteel een belangrijke uitbreiding en een ingrijpende verbouwing ondergaat, groeit ook de toren van het stadhuis te Hengelo naar zijn hoogste punt.

hengelo

Het beste adres voor:

**GEDISTILLEERD, WIJN, BIER,
LIKEUR, LIMONADE**

Fa. Jac. Krabbenbos
Molenstraat 18

Top-SLAGERIJEN Olde Olthof

De boterham,
belegd met onze **WORST**, vliegt er in!
Weemenstr. 24 Tweekelerweg 60

BEHANG EN VERF

Fa. Wed. J. Walhof

Beekstr. 29 Hengelo

**Automobiel-
bedrijf**

J. WARMINK

Hengelo Ov.

**Ziet onze nieuwste
Austin-modellen**

Opgericht 1845 Opgericht 1845

Fa. H. van Wezel

**Expeditie- en Transport-
bedrijf**

HENGELO (O.)

„Wieje veurt van allens”

Tel. 3650

Tel. 3650

B.G.J. Meekes
Autospuitinrichting

'n kwart eeuw
spuit-ervaring

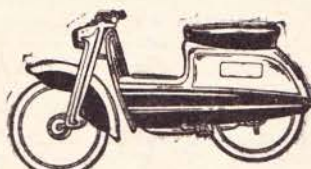
AARDOLIESTR. 16 — TEL. 7529

Meubelen — Tapijten
Gordijnen — Bedden

Morsinkhof

ENSCHDESESTR. 16

**KAPTEIN - TYPHOON
PONETTE BROMFIETSEN**

D. TEESINK

LANGELERMAATWEG 152

Blaas eens
uit...
ga naar
de kapper

**Gerrit
Wieffer**

Alle parfumerie art. Leeuwerikstr. 11

**Schoenen en
Reparaties**

Sjoerd v. d. Laan

MARKTSTRAAT 19

HILBERDINK

Huishoudelijke- en Luxe artikelen,
Speelgoederen, Glas, Porselein en
Aardewerk, Gero-Zilmeta

Marktstraat 25 — Telefoon 4357

Voor: radio, televisie, haarden,
kachels, wasmach. en stofzuigers

«NADORP»

Deldenerstraat 47, Tel. 2680

Timmerfabriek

Hannink

Hengelo (O.) — Tel. 3701

Levering van:

kozijnen, ramen, deuren, trappen
enz. voor utiliteits- en woningbouw

Ruischer en Hartgers

Veur elektrische apparaten

Radio en Televisie

Drienerstraat 4 - Tel. 4878 - Hengel

AHREND

Telgenflat Hengelo Tel. 7266

voor: **Lichtdrukken, Foto-
copieën, bestekken.**

Bult's Slagerij

**VOOR VLEES
EN VLEESWAREN**

WEEMENSTR. 12, TEL. 2752

**Het wonder
van Hengelo**

Willemsplein 27
HENGELO

Magazijn voor

Rijwielen, Onderdelen en Electra

Veur de
hele
börgeriej

Reef

de beste
stomeriej

KRABENBOSWEG 142. TEL. 3888
INGANG ALEIDASTRAAT 2

A'j Jan Wilm zien spul hebt
[getten

zu'j aandere adressen rap
[vergetten.

Want wat Jan Wilm ook maakt:
HET SMAAKT!

J. W. Smeenk

Oelerweg 30

Elke beschadiging
aan Uw auto
wordt door ons onzichtbaar
hersteld. Wij zijn **SPECIAAL**
ingericht voor:

- **Uitdeuken**
- **Las- en**
- **AutoSpuitwerk**

J.B. SCHUMANN EN ZN.
HENGELO (O) TEL. 3797

DE TWEETALIGE MENS

(Vervolg van pag. 7)

wetenschap, zichzelf een sterfkamer heeft ingericht" (p. 188). De nivellering van het doe-i-j-gebruik in Borne schijnt zo snel in z'n werk te gaan, dat schrijver blij is, reeds twaalf jaar geleden de verschijnselen te hebben vastgelegd, al zijn er ook thans nog doe-relicten. De veel gehuldigde opvatting, dat het onderscheid tussen doe en i-j zou berusten op een (indogermaanse) onderscheiding tussen de seksen, blijkt onhoudbaar. „Wanneer we een oorspronkelijke boerensamenleving, waar het huwelijk een werkgemeenschap was, waar hard en lang gewerkt moest worden . . . met onze begrippen en waardeoordelen over het onderscheid tussen de seksen benaderen, maken we antropologisch en sociologisch een ernstige fout." (pag. 194). In elk gesprek, dat door de werksituatie was bepaald, bleek tussen ouders de normale aanspreekvorm: i-j, ook voor de vrouw! Doe-gebruik was meestal een „indicatie voor improductiviteit", vandaar doe voor de vrouw in haar „minder serieuze", huiselijke bezigheden; ook voor het kleine kind, voor de oudere ooms en tantes bij de haard, voor de seminarist. Door de industrialisatie werd echter de oorspronkelijke beslotenheid der gemeenschap doorbroken, werden de sociale verhoudingen in familie, gezin, buurt en dorp grondig gewijzigd. Het onmiddellijk gevolg was: nivellering van het pronominaal systeem. De tweetalige kwam door zijn ontmoeting met de cultuurtaal in een moeilijke parket: het gebruik van doe en i-j veronderstelde immers de sociale structuur van de boerensamenleving, en sloot niet aan bij het Nederlands pronominaal systeem, berustend op andere sociale verhoudingen. I-j kon, zonder al te grote psychologische moeilijkheden, verdwijnen voor het Nederlandse jij. „Nu de vrouw meer en meer het onvrouwelijke dat haar eigen was in kleding en gedrag laat varen, ook in Twente, wil de man de vrouw ook taalkundig vrouwelijk benaderen" (p. 231). Maar doe week sociologisch te ver af van de Nederlandse beleefdheidsvorm U. Zo is de snelle ondergang van doe op de eerste plaats een gevolg van sociologische factoren. Overigens is de taaltraditie te taai, dan dat de tweetalige in zijn nieuwe taalgebruik voor ontsporingen zou worden behoed.

In een meesterlijk laatste hoofdstuk zet Dr. Nuytens tenslotte op markante wijze zijn linguïstische, psychosociologische opvattingen bijeen over „Taal, Individu en Gemeenschap". Maar men leze dit rijke boek: wie waarlijk belang stelt in wat zich momenteel aan de autochtone Twentenaren voltrekt, dient ervan op de hoogte te zijn.

Hengelo (O.), DRS. B. LENFERINK

Dr. E. Nuytens: „De tweetalige mens".
Uitg. Van Gorcum & Comp. N.V., Assen '62**C.A.V.V. «de Luttte» wa
v/d A.B.T.B.**Mengvoeders onder CLO-controle,
Kunstmeststoffen, Brandstoffen, Be-
strijdingsmidd., Landbouwbenodigdhd.Wat meester Vloedbeld oet
ziene jongs-jaoren vertöllen

'n Krommen Elbaom

Wi'j schippern ees 'n maol nao 't Graowenvan. Den nach was stikdeuster en den stormwind boezen oet 't Zuudwesten. Heuren en zeen vergöng ons. De Loolee óf leup 't gezwind genog, mer dow wi'j 'n Schipsloot in schippern, woe 't tegen n stroom oop göng, zetten de B... de mast oopen 't zèèl halfstok. 't Volle zèèl, dat konne neet riskeeren bi'j zonnen storm.

't Göng best. Mer bi'j 'n Krommen Elbaom (een bocht in de Schipsloot; red.) wödden der roopen: „hee'j, hee'j!" Ik reup wierum van hee'j, hee'j. En daor ha'j 't gedonder! Oop ees zet de schuut den neuze in de wal. Ik tommeln vuuraower van de dofkiste en de B. tommeln ook vuuraower en völ lankverrekkens aower de schipkiste!

Wi'j krabbeln oop. Gelukkig ha'w de butte nog heel heuln. „Hee'j! Hee'j!" göng 't wier. Ik keek rond, mer zag gen menske. „I'j hebt ons wat te doen maakt, jong", zeg de B. Ik zeg: „Woe dan?" Dow zegge: „A'j heemänkes nao newwelt, dan zit ze ow dwas. Zee reupen van hee'j en dow heb i'j eer dat nao daon. Dow hebt ze de schuut met 'n kop in de wal laoten loopen. Lao'w zeen, da'w ze wier lös kriegt."

Wi'j der oet en an 't werk. Mer woer of wi'j ook wosseln en klei'jen, het baton ons niks. 't Was net, of de schuut vaste nègeld was. Wat non te doen? De B. wus raad. Hee halen zienen grooten knief oet 'n tuk en sneed daor met duur ne snie rowwenbrood. Dow heule 't mes bi'j de stallöchte - want dee ha'w met nömnen - en jao wa, daor wadden 'n paa krömmelkes brood an 'n knief bliwen hangen. Direkt was 't oet met dat „hee'j, hee'j", de schuut leut zik lös en wi'j konnen vedan schippern.

„Dee heemänkes zint onklaoren", zeg de B. nog. „mer 'n mes, woer a'j brood met sneen hebt en woer

nog 'n pa krömmelkes an bleewen zitten, daor kunt ze neet tegen. Mer newwelt nooit gen heemänkes nao, jong. Daor komp niks goods bi'j oet."

UIT HET HUIS
TWENTSE POST

(VERVOLG VAN PAGINA 7)

Een hoofdredacteur dient deze en andere zaken te overzien. Zijn taak is niet eenvoudig. In tegenstelling tot een dagblad dient een week- of maandblad bedacht te worden. Lang niet eenvoudig had het de scheidende hoofdredacteur G. J. H. Vloedbeld, wiens taak het was van een uitgesproken dialect-tijdschriftje een blad te maken, dat méér aan het hedendaagse Twente refereert. Hij kweet zich prachtig van zijn taak, waarvoor een openlijk woord van dank hier zeker op zijn plaats is. Lang niet eenvoudig is ook de taak, die de nieuwe hoofdredacteur krijgt opgelegd. Hij moet het doen met de toezegging van de uitgeefster, die voor de nieuwe jaargang enkele extra tekstpagina's in het vooruitzicht heeft gesteld. Hij krijgt geen kant en klaar blad, deze nieuwe hoofdredacteur. Hij krijgt wat er is en de rest wordt pionierswerk. Hij moet er van maken wat er zijns inziens van gemaakt dient te worden. In elk geval: een maandblad dienstbaar aan Twente.

Wij zijn benieuwd.

J. W. M. Gigengack

Als men zijn traditionele levensgewoonten en van oudsher bestaande zeden verwerpt, moet men er eerst zeker van zijn daarvoor iets van waarde in de plaats te kunnen stellen.

Basuto spreekwoord

DIVERSE PLAATSEN

J. A. Lesscher & Zn.SAASVELD - TELEFOON 238
Smederij en Reparatieinrichting - ExpeditieHandel in landbouwwerktuigen, melk-
machines, tractoren, bromfietsen enz.

COÖP. ZUIVELFABRIEK

De Eendracht
ROSSUM

Het beste adres voor alle zuivelprodukten

C.L.V. LANDBOUWERSBELANG

Haaksbergen

C.L.O.-mengvoeders

Ruwvoeders

Brandstoffen

FA. H. KAMP & Zn., BoekeloGewapend beton, huis- en gier-
kelders, betonnen kippenhokken
loodsen, schuren.

Losplaats 9, Tel. 250

DENKT BIJ HET OPLOSSEN
VAN UW PROBLEMENRUIMTEVERWARMING
OOK AAN AARDGAS

Gem. Energiebedr. Rijssen

Wee rekken kan geet naor
zölfbediening**PARAAT**

Glanerbrug: bie j TET-bushalte

In 'n lunchroom kô'j lekker etten en dreerken

BOERENLEENBANK

— LONNEKER —

De Spaarbank
voor iedereenAlle bankzaken
Telefoon 10223**E. J. Lantink**LANGESTRAAT 21 - 23, DELDEN
RADIO - TELEVISIE - ELECTRO
TECH. INSTALLATIE - BUREAU
WASMACHINES - VERLICHTING

Waorum ze bie j

«De Eendracht»

IN TUBBIGE

de botter, kees, pap en yôghurt haalt?

Umdat de produkten van
De Eendracht good bevaalt**Kopen bij de Spar**
Is sparen bij de koop

BOERENLEENBANK

Eubbergen

De spaarbank voor iedereen

Voor een kwaliteitshorloge:

G. HOFLAND

Mr. Horloger - DENEKAMP

stalen anti-sliptraptreden, trappen en bordessen

- * Uitglijden bij olie, vet, ijs of sneeuw niet meer mogelijk
- * Zeer lichte en goedkope constructie
- * Prima referenties van grootindustrie en architecten

DIJKHOF - HENGELO**FABRIEK VOOR METAALBEWERKING**

Opgericht 1921

Beukweg 4

Tel. 3480/3581

ENSCHDE

S & SRADIO EN
TELEVISIE

Enschede - Raadhuisstr. 37

Fijnhout- en Triplexhandel

Fa. W. LANGE

Spelbergsweg 37, Tel. 4538

levert: Fijnhout, Triplex, Hard- en
zachtbaard, Vlas- en spaanplaat enz.**Voor betere schoenen Rommelaar**

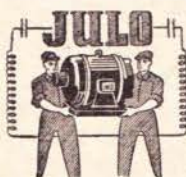
VAN LOENSHOF 31

VEILIG en COMFORTABEL

TOURINGCARBEDRIJF

M. ZINGER

Emmastraat 91 Enschede Tel. 4827

FOTO-FILMBEDRIJ Van Loenshof 10
Tel. 5271Filiaal:
Oliemolen-
singel 37
Tel. 6118

Motor defect?

naar **JULO**

direct!!!

Pyramontstraat 15 - 19
ENSCHDE**Voor herenkleding**
het beste bij Besters

Van Loenshof 12, Enschede

de „Twentse Post”staat voortdurend op de bres voor de belangen
van de kultuur in deze streken**en „CO-OP OOST”**staat voortdurend op de bres voor de belangen
van de consument. Ook voor **Uw** belangen en
die van **Uw** gezin**„Co-op Oost”**met vestigingen in geheel Twente
en in de Gelderse Achterhoek.

Kruidenierswaren - vlees - brood - banket - textiel - schoenen - kleding - brandstoffen - huish.art.enz

Een schematisch overzicht van

de geschiedenis van Noorddeurningen

(door P. van der Maas)

(II.)

**Oorsprong en doel
markegenootschap**

Dat aangrenzenden recht op de marke konden doen gelden blijkt ook uit de bivanck, het gebruik dat de boer, die met zijn grond onmiddellijk aan de mark grensde, zich éénmaal een hamerworp ver, soms enige roeden van de markegrond mocht toeëigenen. Volgens mr. G. A. J. van Engelen van der Veen, die in onze provincie een standaardwerk over de marken liet uitkomen „is een marke een aaneengesloten oppervlakte grond, afgescheiden van andere omliggende gronden, welke oppervlakte geheel, hetzij verdeeld of gedeeltelijk onverdeeld, behoorde tot een bepaald aantal binnen dat gebied gelegen z.g. gewaarde hoeven, wier eigenaren deze gronden en hun bewoners gezamenlijk bestuurden.”

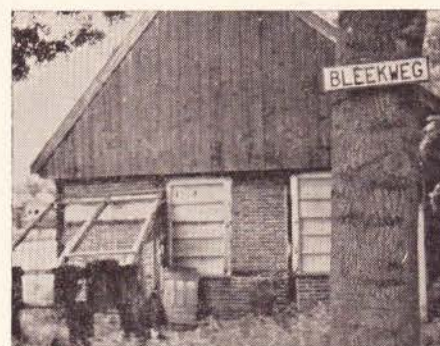
Waardoor is nu de marke ontstaan? Reeds in de 12e eeuw vinden we de woorden portiones, waarschap en weren opgetekend, die alle een zeker recht op ongecultiveerde gronden veronderstellen. Toen op het einde der 13de eeuw de bevolking toenam, waardoor het gevaar dreigde, dat er te weinig woeste gronden overbleven, die in die tijd onmisbaar waren voor ieder landbouwbedrijf, riep men de marke in het leven. Het was een organisatie, die uit naam der recht-

hebbenden zich belastte met het beheer en het gebruik der woeste gronden. Ook wordt het ontstaan der marke in verband gebracht met de uitbreiding der hoven in bisschoppelijke tijd. Deze hoven waren ingesteld om de opbrengsten der bisschoppelijke goederen te administreren en zo mogelijk te vergroten. Ook deze hoven hadden van ouds rechten op de woestegronden. Bovendien had de bisschop, eigenaar van de meeste hoven nog het recht van voorstellen van de novale tienden. Het eerste hield in, dat de bisschop bij ontginning van woeste gronden vóór de anderen een bepaald stuk grond kreeg toegewezen. De novale tienden werden geheven van de pas ontgonnen gronden. Het ligt nu voor de hand, dat door de uitbreiding der hoven de rechten der buurschapbewoners in het gedrang kwamen en ook toen gold, dat het met grote heren slecht kersen eten is. Hier waren tegenstrijdige belangen in het spel en zo is het gemakkelijk te begrijpen, dat zowel van de kant van de heer van het domein als van de kant der boeren de wens uitging naar een precisering van rechten.

Voor al in Drente hebben de boeren zich hevig gekant tegen de invoering van de hoven en daar zullen we dus als regel ook de vrije marke aantreffen, terwijl hier in 't Oversticht, waar de Bisschop kans had gezien het stelsel der hoven overal ingang

te doen vinden, de grondheerlijke marke regel en de vrije marke slechts uitzondering is.

Nu we de oorsprong en het doel der markegenootschap hebben belicht, gaan we over tot de inrichting der marken.

LOSSER**RESTAURATIE BLEKERSHUISJE**

De plattegrond van het te restaureren blekershuisje is na bestudering van oude opmetingen en kadastrale kaarten bepaald naar de situatie zoals die was in het begin van de 19e eeuw. Een later aangebouwde slaapkamer wordt verwijderd. Verder is de plattegrond ongewijzigd gebleven. Het lage stalgedeelte wordt veranderd in een kleine keuken. De hoofdvorm die werd gekozen komt dicht bij die van het 'naast 't blekershuisje gelegen zomerhuis. Het vakwerk wordt volledig hersteld. Er komt wat meer voortuin en er zal een nieuwe schuur worden gebouwd ter vervanging van de oude. Architect Jan Jans te Almelo, algemeen bekend als een bij uitstek deskundige op het gebied van de Nedersaksische bouwkunst en aan wie de restauratie van het blekershuisje werd opgedragen, deelde ons mee, dat de gehele restauratie er op gericht is, het oude karakter van dit historisch waardevolle gebouwtje te bewaren en te herstellen.

Garage - Taxibedrijf
Marktstr. 18 Tel. 288
BORNE

JANSEN-TINSELBOER

Wilt ge werkelijk bromfietsgenot?
Koop dan een ZUNDAPP, BERINI
of SPARTA. Of een VELO-VAP,
een BERINETTE of PHOENIX-
SAXONETTE! Vol-automatisch,
gas geven en rijden.

De beste bromfiets en de beste service

ENSCHEDA

Biej 's leavens wit en 's leavens zwat
sprek aait 'n bleumke nóg tot 't hart

BLOEMEN-
MAGAZIJN «Corona»

HENGLOSESTRAAT 156 - TELEFOON 3238

A.v.d. Leest Radio
Enschede Televisie

Radio onderdelen - Electrotechnische artikelen
Erkend reparateur en installateur
OLDENZAALSESTRAAT 39 — TEL. 10688

PARAPLU-HUIS
D. Huckriede
Hengelsestr. 129

Machinefabriek
ARENS & Zn
➔ tandwielen
Perikweg 52

B-V
BERVOETS-VRIEZELAAR
voor goeie schoenen
bekend

Heng.str. 16 — Oldenz.str. 93 — v. Loenshof 5

Ook Uw
adres *H. Zwier*
DAMES KAPSALON
Lipperkerkstr. 129 — Tel. 8159

alle boeken over
TWENTE
Van den Broek en Adolfs
Gronausestraat 5

Uit
voor-
raad
lever-
baar:
BETONTEGELS, BETON-
SCHUTTINGEN, BETON-
PUTROOSTERS ENZ.
Bimsbetondakplaten, Keerwanden
Fa. J. H. Schuurink Binnenhaven 116
Telefoon: 3009

SALON *Neurink*

v.h. H. J. v. d. VEER

Dames-salon en Parfumerie
Haaksbergerstraat • Enschede • Tel. 2876

Speciaal adres veur oew kleere

KIRCH'S
Berconhuis
de jas met karakter

Haverstr. 23
ENSCHEDA

Nieuwstr. 22
HENGELO

SPORTINSTITUUT

Huitink

Dames- Heren- en
Kinderclubs
Molenstr. 38, Tel. 2054
Prive: Tel. 11521, Enschede.

Een **BRIL**, die werkelijk prettig zit
is gemaakt door

Remmelt Pit

Kalanderstraat 24-26 Enschede

Gramfoonplaten Pick-Ups

SPECIAALZAAK Nieuwstr. 57 Tel.
3909 Hengelo O.
RADIOKO C. F. Klarstr. 28
Tel. 4863 Enschede.

ZAODHAANDEL

Dalenoord

'n oold Tukkers-adres
Oldenzaalsestraat 35

KEUKEN-INRICHTINGEN

Voor iedere platte-
grond wordt de
juiste keuken ont-
worpen. Ook voor
U willen wij gaarne
een ontwerp maken
en voor een goede
uitvoering zorgen.

ALG. HOUTBEWERKINGS INDUSTRIE
Binnenhaven 136 — Tel. 7259

Coöp. Melkinrichting
LONNEKER-
producten zijn beter!

TELEVISIE
*
HOOR
APPARATEN
*
RADIO

Blijvende service!
Jan LANGKAMP
LANGESTR. 52 TEL. 4695 ENSCHEDA.

oostvogel
sinds
1795

ENSCHEDA

Haverstraat 1 — Hengelsestr. 9

Het bekende adres voor het
leveren van alle bekende merken

gazon- en motormaaiers

(ABNER, BRILL, FOLBATE, HUSQVARNA)

Fijn-
slipperi **H. v. d. Meer en zn**
BLEEKERSTR. 18 - ENSCHEDA

ADOLFS & PENNINK

de boekhandel t.o. 't postkantoor

studieboeken

pocketbooks - romans

Voor
medaille,
krans, tak
of beker: bij ons slaagt u zeker
Ripperdastraat 2a, Enschede

advertenties bekijken is bijna net zo gezellig als winkelen

Maupie Staudt schreef Hengelo's toneelstuk:

Vader Staudt wilde niets van een toneel-carrière weten

In de winter van 1910 werd in de Plantage Schouwborg te Amsterdam de revue „De overwintering op Nova Zembla“ voor het voetlicht gebracht. Onder de toeschouwers bevond zich de toen 18 jarige Maupie Staudt, geboortig uit Hengelo, die bij een machine-fabriek in 'slands hoofdstad werk had gevonden. De revue deed het, en de enthousiaste Maupie, die als 9 jarige knaap al op de planken had gestaan, stapte na afloop van de voorstelling naar de oude heer Spree, lid van de directie Stoel en Spree, onder wier leiding ruim 50 jaar geleden de Plantage Schouwborg werd bespeeld. Maupie's verzoek om een auditie werd ingewilligd. Men bracht hem naar een kamer waar een piano stond. Op de piano werd de schlager van de revue gespeeld en Maupie zong hem met een overgave en toewijding zo groot, dat Spree, die aan talentvolle amateurs graag een kans wilde geven, de jonge Staudt onmiddellijk engageerde.

Als nu de kostjuffrouw van Maupie Staudt niet had gepraat, zouden we onlangs Staudt's 50 jarig toneel jubileum als beroeps acteur hebben gevierd. De kostjuffrouw praatte echter wel en zo hoorde Vader Staudt, die in Amsterdam kwam kijken, dat zijn zoon het eerzaam beroep van metaalbewerker er aan had gegeven. Spoedig daarop raakten Stoel en Spree een veelbelovend jong artiest kwijt.

Toch op de planken

Maupie Staudt ging echter niet naar de fabriek terug. Hij wilde in beweging zijn, in de vaart van het volle leven, en koos het beroep van machinist bij de spoorwegen, het mooie beroep van „meester op de kar“, dat hij later in de revue „De veilige eeuw“ zo ontroerend zou bezingen. Overal waar de spoorweg-maatschappij hem werk gaf, in Venlo, Oldenzaal en Hengelo, deed Maupie actief mee aan het toneellevens. En ook nu kan hij zijn hobby nog niet loslaten, ondanks zijn meer dan 70 jaren. Dezer dagen zorgde Maupie voor een nieuwe verrassing: een toneelstuk in 3 bedrijven, geschreven in de moederspraak.

„Crisjan“

Crisjan van 't Lansink, eigenaar van een café aan het Onland, de hoofdpersoon uit het nieuwe stuk, is voor oud Hengeloërs geen onbekende figuur. Tijdgenoten zullen trouwens nog meerdere namen of personen herkennen,

want Staudt's nieuwe geesteskind is gebaseerd op het wereldje van verschillende bekende Hengelose dorpsstypen uit het begin van deze eeuw. Hoewel het gegeven gefantaseerd is, heeft Maupie Staudt het leven, de gedachten en gevoelens van deze mensen op de hem eigen wijze tot een boeiend geheel verwerkt, dat niet alleen de oud-Hengeloërs maar ook de jongeren zal aanspreken, mede om de goed getroffen sfeer van die tijd en de diepmenselijke verwikkeling. Het is stellig de overweging waard dit toneelstuk op te voeren ter gelegenheid van de onafhankelijkheidsfeesten te Hengelo in de maand augustus van het volgend jaar; (1813-1963). De officiële opening van het nieuwe stadhuis met deze feesten te doen samenvallen zou o.i. een gelukkige combinatie zijn.

't Jeunken, dat zo aarig spöllen

Reeds als jongen van een jaar of negen - hij was eigenlijk te klein doch speelde zo aarig - stond Maupie Staudt op de planken. Dat was bij de jongemannenvereniging „Excelsior“ te Hengelo, die onder leiding van wijlen de heer Wilderink, zelf een uitstekend amateur, allerlei stukken opvoerde.

Bij de foto: Maupi als „t Kösterke“, in welke creatie hij vele successen boekte.

Waardering voor MAUPIE

Toen Maupie als 10 jarige een kinderrol vervulde in het stuk genaamd „Paljas“, dat werd opgevoerd door de Hengelose geheelonthoudersvereniging „Houd Moed“, gaf de vader van „Paljas“ de jonge Maupie in het vuur van het spel zo'n harde trap met een leren laars, dat een toeschouwer onder het publiek verontwaardigd uitriep: „Dat mu'j mijj doon!“

Het incident heeft Maupie niet afgehouden van een indrukwekkende reeks van culturele activiteiten.

Op 20 jarige leeftijd trad Maupie herhaaldelijk op als leider in cabarets. Op 25 jarige leeftijd begon Maupie revues te schrijven. 37 Grote revues staan op zijn naam, waaronder 10 Twentse (: in de volkstaal), o.a. „In het land van katoen en heide“, geïnspireerd op het bekende gelijknamige boek van Van Deinsen, waarin allerlei Twentse gebruiken naar voren kwamen. Maup heeft de grondslag gelegd voor verschillende plaatselijke revues. De heer K. Verhaag memoreerde destijds, dat de „Boeskool-revue“ voortgesproten is uit de revue „Volhouden Maar“ van Maupie Staudt. Uit Staudt's grote coöperatie-revues te Haaksbergen werd de jaarlijkse revue „Hallo Jannao“ geboren. 2 Grote revues schreef Maupie ter gelegenheid van het 20 en 25 jarig bestaan van de voetbalclub „Borne“. En zo kunnen we nog een poosje doorgaan. 157 Eerste prijzen heeft Maupie in landelijke voordrachtwedstrijden behaald. Hij behaalde een ereprijs te Hogeveen in het toneelstuk „Schakels“ van Heyermans in de rol van Pancras Duif. Met dit stuk vierde Maup zijn 50 jarig jubileum.

Wij laten het hierbij, wetend, nog niet de helft van Staudt's activiteiten te hebben opgesomd. Wetend óók, dat wij allen Maupie voor zijn culturele activiteiten grote dank en waardering verschuldigd zijn.

Bookweite is 'n lekker en gezond etten, as pannekooke of niejmoods as vlokken. Nemt mel of Billy Quick bookweiten-vlokken van de Grutter oet

Boorn

Erven ten Cate
BORNE

Cöop. Aan- en Verkoopvereniging

Deurningen

Tel. 05402-201

Veevoeder, Meststoffen
Brandstoffen, Zaaigoed
Pootgoed, Div. artikelen

Alle veevoerders onder CLO-contrôle

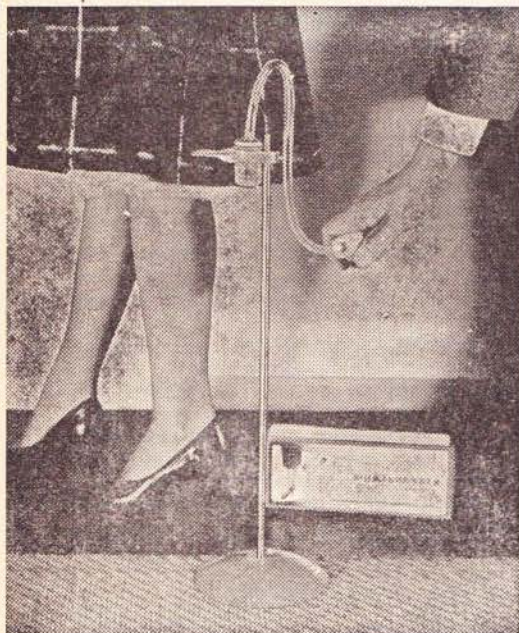
BOERENLEENBANK
Albergen

De SPAARBANK voor stad en land
Maak gebruik van lopende rekeningen
Alle inlichtingen aan de bank

Diverse Rokspuiten
vanaf f 5.95 „Dressform”
Verstelbare pasbustes (naar maat),
kartelscharen, huish.scharen, coupeurs-
en coupeus-scharen, stoff.scharen, ra-
deerwieltjes etc. etc.

Zeer uitgebreide collectie knopen, ook voor
de boerendaansers. Voeringen, garen en band

J. Wagelaar & Zn
Van Loenshof 56-58 Tel. 5684
ENSCHDE

oldenzaal

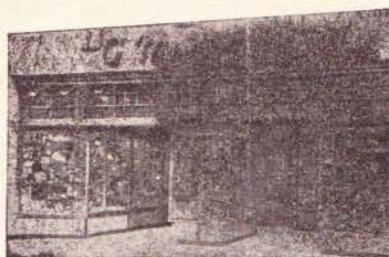

de zaak met meer
dan 50 toonkamers

Voor
een deskundig uitgewerkte

C.V.-installatie

E. HEIDEMANN & Zn
Boterstraat 15 Tel. 2077
OLDENZAAL

De zaak
waar U altijd slaagt

„Doe 't zelf”
met onze Gereedschappen
en U bent veel voordeliger uit!

fa. Groensmit

de grootste sortering, de laagste prijzen
Boterstr. 1, Tel. 2484, Oldenzaal

Foto's könt nich kieken
(Mer oonze foto's möj bekieken)
fotohandel

't Kiekkeske

Grammofoonplaten

MUZIEKHANDEL
OLDENZAAL
GROTESTRAAT 35
TELEFOON 3177 *Geft de toon aan!*

OLDENZAAL

BLOEIENDE INDUSTRIESTAD,
heerlijk gelegen aan de voet van de
Tankenberg. Omgeving rijk aan natuur-
schoon.

- * ST.PLECHELMUS-BASILIEK, bijna duizend
jaar oude Oudheidkamer.
- * Karakteristiek stadscentrum. Volop gelegen-
heid voor sportbeoefening.
- * Overdekte bad- en zweminrichting.
- * PRIMA HOTELS en PENSIONS

Stalen ramen van

OTTENHOF

bint óf !!

op den Koem 33

Ollenzel

Hoveling
v/h Oosterholt-Wiegerink

FORT-SCHOENEN: nog altijd de beste
kinder- jongensschoenen met 1/2 jaar garantie.

aardgas

de BRANDSTOF uit eigen
TWENTSE BODEM is

voordeliger

Gemeentebedrijven
Burg. Wallerstraat 3

Meubelen
Tapijten
Bedden
Linoleum
Colovinyl-
[tegels]

SMELLINK
MEUBELTOONKAMERS
OLDENZAAL

Voor spuitwerk aan Uw auto

ALBERT KIP

HEINKEL

SPARTA

ANTOON HUTTEN

veur niej spul en reparasie

DENKAMPERSTR. 71 TEL. 2863

PUCH BERINI ZUNDAPP

almelo

Herenkleding, hoeden, modes
APARTE GENRE

Oostvogel

Sinds
1795

GROTESTRAAT — ALMELO

STURKA

kleere
haalt ze
veur kleen en groot
biej

Jan Buddingh

MARKTSTR. 34

Fa H. E. Rhebergen & zn.
Dames- en Herensalon

Parfumerie- en Toiletartikelen
Marktplein 18 tel. 4381

BOERENLEENBANK

Almelo

verzorgt alle bankzaken
Oranjestr. 2, Tel. 3528 - Bijkant.: Acaciapl. Tel. 6028

Olympia

Tel- en Schrijfmachines

G. H. v. d. VEEN

ALMELO, Tel. 2666
HENGelo, Nieuwstr. 38, Tel. 3159

◆ Hermanna Rumpelman ◆

Opgericht 1899

GROTESTR. 61 - Tel 3276

Corsetspecialzaak

Corsetten, Tricotages, Kousen
Atelier voor maatwerk

Hotel Haarhuis Zenderen

In 't herte van Twente

In vrogger dage daansen de leu op
de dell' 'n veertoer. Weer vól later
'n zeuvenspoonk. Rechtervoort foxtrot,
wals en cha cha cha in niejmoodse
daansscholen:

Ans en Wim POLMAN

Ootmarsumsestraat 26 — Tel. 4880

Jan Pezie

SINDS
1873

ALMELO

Voor
betere **Heren- en Juniorkleding**

Veur MEUBELS en allens, wat
er zo bieje komp kieken, naor:

TOON a.d. Tuinstraat

Tel. 3880

FOTO ROOS

SINDS
1905

foto-service

Bornsestraat 26, Tel. 2563

Het Twentse Serviezenhuis

Heeringa & Co

Grotestr. 79, ALMELO
Nieuwstr. 36 Hengelo

Wedgwood, Spode,
Royal - Copenhagen

drogisterij — parfumerie
PRÜMERS

Bornsestraat 72 — Tel. 5650

Het huis voor geschenken

naaimachines

breimachines

Grotestraat 154

Bier en Limonade
Chocomel, Wijnen
H. TEESELINK

Groothandel in bier, limonade enz
GROTESTR. 140 a. ALMELO

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT

de Mooie Vrouw

(TEVENS BENZINE-STATION)

Een van de oudste zaken in Twente
OOTMARSUMSESTRAAT 488 — ALMELO

Landhuis' Grafisch Bedrijf
de drukker voor de tukker

■ VEEVOEDER
■ KUNSTMEST EN
■ LANDBOUW-
[BENODIGDHEDEN]

in de beste kwaliteiten !!!

Door grote
omzet **A.B.T.B.**
lage prijzen bij **ALMELO**

Wekblad Roeten Dree

Tel. 05490-3163

Postbus 22

Heel de stad least dit blad
(en ook 't Aadorp, Harbrinkhook,
Bornerbrook en Zeendern.)

Coöperatie
De Landbouwcoöperatie

is een bolwerk ter beveiliging
ter verdediging
ter bevordering
van de economische belangen
van de vrije zelfstandige onder-
nemers in de landbouw te weten
de Boeren.

COöP. LANDBOUWERS-
BANK EN HANDELSVER.

CHEMISCH REINIGEN

VAKWERK DAN

Tempo

Speciale behandeling Si ro-set-kleding,
Terlenka, Dralon. In één dag klaar!

TEMPO, Rohofstr. 2, Tel. 4354

Erica-Service

Doe het zelf en maak van
Uw tuin een LUSTHOF.
Kosteloos maakt ERICA voor
U een grondplan.

Vraagt inlichtingen:

ERICA-siertuincentrum

BORNE, direct achter 't station.
De mooiste kwekerijen in Twente

- Denekamp -

om zijn natuurschoon, zijn beziens-
waardigheden, waaronder een natuur-
historisch museum, en zijn goede hotel-
accommodatie, zeer bekend als

VACANTIEOORD

biedt tevens gunstige gelegenheid voor
INDUSTRIEVESTIGING

Voordelig terrein, ruime arbeidsmarkt, bevolking
volkomen industrie-mind. Incl. bij het Gem.huis.

Automobiëlbedrijf

Van Laar en Feijten

Enschedeestraat 127 - Tel. 3983 - Hengelo

SIMCA

DAF

Klaant'n van BISCHOFF

Bint almaal vol lof

Ne dame of heer . . .

Ze komt aaltied weer

want :

Bischoff

hef 't beste wat er is

Oawertuugt òw van dizze waarheid

N.V. Aanneming-Mij. vh.

H. W. TE PAS

Enschede

Burgerlijke en Utiliteitsbouw
Gewapend Betonbouw
Grond- Water- en Wegenbouw

Linoleum Atopic Colorite
Colovinyl Vredestein Rubber
VLOEREN

Rubber- linoleum trapbekleding
VLOERENBEDRIJF

F. Boerkamp

Telgenflat (1e Etage) Tel. 4064
Berfloweg 8 - Telefoon 2181
en Klein Driene Hengelo (O.)

Tukkers... mag ik offen 't woord?
Smiet oew geeld nich aover boord
Tukkers... a'k oe raon mag... spoort!
Gao'j daor almaal met akkoord?

Breng dan
oew geeld
naor de

NUTSSPAORBAANK

Drienerstraote 43 - HENGEL

Henny J. v. Egteren

C.F. Klaarstr. 18a - Tel. 2365 - Enschede

Lid van de Selectiegroep van
Nederlandse Dameskappers

Gedipl. Dames- en Herenkapper
Manicure - Pedicure
Schoonheidsspecialist
Medisch gedipl. Haarkundige

VéGé

voor $\frac{U}{W}$ levensmiddelen

guller met zegels... guller met guldens

Op VéGé-artikelen steeds
10 0/0 kort. in geldzegels

AUTOMOBIELBEDRIJF

W. Noordegraaf

Oldenzaalsestr. 19 - Tel. 4444 - Hengelo (O.)
off. FORD dealer

HUISHOUDTEXTIEL
VOERINGSTOFFEN
JAPONSTOFFEN

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN

JORDAAN - TER WEEME N.V.

HAAKSBERGEN

N.V. Automobiëlbedrijf

BLEEKER

● OPEL

● CHEVROLET

● OLDSMOBILE

TELEFOON 2623-4500 HENGelo

Kuipers

kleedt U
steeds beter dan best
HENGelo - TELGEN 21

N.S.U.

Quickly

reeds vanaf f 485.-.

Importeur: TAMI N.V. Delden

HET SPEELGOEDPALEIS

Teutelink

Enschedesestr. 22, Hengelo

Coop. „De Landbouw” W.A. GOOR

Het adres voor:

Mengvoeders onder C.L.O.-
contrôle, Meststoffen, Brand-
stoffen, Bestrijdingsmiddelen,
Kruidenierswaren, Landbouw-
werkzaamheden enz.